Број 62. У Новом Саду у среду 19. марта 1903. Година XXXVIII.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за свецем.

Цена је за Аустро Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот., на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију, и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање: „Рада“ деоничарског друштва за издавање српских књига и новина у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе.“

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Између три ватре.

II.

Положај Србије и Црне Горе баш је зато тежак, што и Бугари и Турци рачунају на „лојалност“ њихову. Рачунају да неће учинити ништа што би могло да поремети мир. Неће учинити ништа, што би погоршало стање.

Зато се Турска тако мало осврће да нас на Србију и Црну Гору а тако много на Бугарску. Зато и Бугарска гаје наду, да ће извући из ових прилика највећу корист, јер сви рачунају само с њом и гледају да њу умире. С тога она и не ради на искреном савезу између Срба и Бугара.

Данас се јасно види, да Бугарска ради на устанку у Маћедонији. Но не изгледа да ће јој испасти за руком да створи у Маћедонији општи устанак. Маћедонци нису елемент за устанак. Они виде где се сви грабе о њих. Они су уверени као што беху и Бугари уверени, 1875. до 1876.—1878. године, да ће им други донети слободу која их неће стати крви. Бугари рачунају на то, да ће Маћедонци бити онога, ко их ослободи. Зато они и подстичу устанак, да већ тиме стеку симпатије.

Но и ако нема изгледа, да неће планути општи устанак, ипак ће Бугарима испасти за руком да одржавају поједине усташке чете у Маћедонији и то оне, к је прокријумчаре из Бугарске. Ти четници имају добру плату, а уз њих ће пристајати свакојако појединци, али маса не.

Јер маса грдно трпи од ових чета. Те се чете хране од народа, глобе га, узимају одело, опанке. Па и новаца под именом „патријотски зајам“. Пушке на силу раздају народу, али не забадава, но комад по 5 лира (110 круна комад) То је општи грабеж под фирмом ослобођења. А док је овако стање, народ не трпи само од комита, него и од турских потера, које се такође љуто свете народу.

Што се тиче Срба у Маћедонији једва да има кога у бугарским четама. Свега је неколико људи примило у једном српском селу бугарске пушке и то на силу. Бугари траже понегде разрез и од Срба, али Срби не радо дају, као и Бугари, но само из страха, да их не убију. Бугарски комитет чини доста, да задобије Србе, разумем масу, али угледније Србе убија.

Последња убијства беху: српски поп из Врбљана, Мартин Коцевић трговац из Новог Села код Струмице и други. Од 1897. године убили су Бугари до близу стотину угледних Срба. Тим начином хоће да обезглаве Србе с једне стране, а с друге стране хоће да их заплаше и придобију. Те ако својим устанком не шкоде Турској, хоће да шкоде бар Србима. Под овим и оваким приликама тешко је и управ блесасто, чинити се невешт и писати чланке о братству с Бугарима. Само су српски новинари у стању, писати чланке о слови и братској љубави с онима, који их очигледно сатиру.

У Старој Србији је још горе. Турска нема ни воље да уведе реформе у Старој Србији и ако је тамо стање сто пут грђе но у Маћедонији. Она то неће ни с тога, јер би морала да прекр'а с Арнаутима, а ни с тога, што види да се и Европа далеко воћма брине о Маћедонији, но о Старој Србији. Лојално држање Србије а и Црне Горе, доста је узрок томе. Иду да умире и задовоље оног, који је већма немиран. Српски народ у Старој Србији гине међутим као мрав. Гине у опште од арнаутске обести, а гине што католички Арнаути, који сад необично живо раде и имају новаца; јавно проповедају: Треба да уништимо Србе и тада неће више нико моћи тражити — реформе.

У Старој Србији стоји данас наш народ пред трећим Косовом. Друго је било под Чарнојевићем, који је цвет народа извео оданде и створио правно место за насељавање Арнаута. — Данашње стање, у коме се извађају реформе, убиство је по Србе на истоку. Још за мало, па ће ово „реформаторско време“ да уништи српски живаљ у Турској. Уништиће га разним средствима и у разној форми, понајвише Бугари и Арнаути.

Још дуго ћутати и мирно гледати то је немогуће Не може се с Бугарима, не може се с Турцима, ал не може се ни овако. То је оно између три ватре. Кроз те три ватре мора Србија и Црна Гора да се пробију.

Шта ће бити са Србима у Старој Србији.

Призрен, 14. марта.

Арнаути све јаче раде. Они верују, да треба бити против реформа, јер то тако султан жели, (пошто им то султанове паше поручују), а у ствари султан и не зна, да његове паше под његовим именом, раде у корист туђина. По наредби тих „кроненпаша“ о држан је и најновији арнаутски збор у селу Зорици, код Призрена, (то ће већ ваљада бити последњи збор) против реформа. На збору је било преко 6000 Арнаута, из свих арнаутских племена, а главну реч водили арнаутски прваци, који тако радо пију каву у аустријским конзулатима у Призрену и у Скопљу. Резолуција арнаутског збора је кратка, у свему идентична резолуцијама: Арнаути неће реформе, готови су оружјем да се одупру против њих, са своје стране пак јамче (??!) ред и мир за хришћане, и траже категорички, да се сви хришћани (Срби) који су у северној Старој Србији примљени за полициске чиновнике (пет) и жандаре (око 20) одмах одпусте из службе и поново приме Арнаути. Све је то одмах телеграфски јављено султану и Хилми-паши, а мутесарифу нашем Целал паши послата је депутација, да све Србе отпусти из службе, ако неће Арнаути ће напасти Призрен. Наравно, да је међу Србима, овладао страх због овог напада, јер су неоружани, а Арнаути би наравно само на Србе напали, а не би нападали овдашње Арнауте. Мутесариф се показао енергичан, те је извео војску и топове око вароши, да је брани од Арнаута, а позвао је војску из Скопља (која је већ убрзаним маршем и дошла), а дошао је и енергични Шемси паша с војском из Митровице. Арнаути још нису напали варош, Срби живе у великом страху, и тако рећи не излазе из својих домова. Надати је се, да Арнаути неће ни напа-

ПОДЛИСТАК.

ИМА ИХ И ТАКИХ — АЛ СУ ВРЛО РЕТКИ.

У великом овом свету има људи свакојаке ћуди. Но у данашњем времену најређи су они, који не полажу на земно благо ништа; којима је њихов позив главно и све а новац споредно и ништа. Али да има и такових људи, изнећу само један случај, о коме сам читао и за који се тврди, да је потпуно истинит. И ту не само, да је био по све несебичан и одан свом позиву господар, већ је био исто тако свом позиву веран и одан и слуга.

За време упокојеног руског цара на гласу је био професор, лечник и тајни саветник по имену, рецимо Бранко. Једина воља и жеља била му је наука и љубав према ближњему. Врло је мало бриге водио о томе, колико му прихода и новца доноси његово знање и искуство. Је ли имао у својој кући оно, што му је најпотребније и је ли човеку могао да помогне, то му је била сва радост, све задовољство. Никад није питао, је ли болесник платио труд.

Као што сам напоменуо чувен и виђен био је на далеко. Тако му дође једном и један богати руски кнез, да га Бранко излечи од тешке болести.

И славном лечнику пошло је за руком да тешког болесника излечи. Овај опет из велике благодарности пошље по своме секретару знатну суму новаца свом лечнику а у затвореном омоту. У залуд је чекао, да му лечник било усмено, било писмено призна, да је речену своту примио, као богато плаћену награду. И кнез је на послетку почео сумњати да му секретар није можда новац проневерио. Лечник је не престано још к њему долазио, али никад ни једне речи није споменуо, да је послат му новац примио.

Дуго је богати кнез лупао главу, како би дошао на чисто, шта је управо у ствари. И на послетку се реши, да своју бојазан повери свом добром пријатељу генералу Боривоју, који је уједно био и присни пријатељ професора Бранка. Кад му је тајну поверио још га је пријатељски умолио, да на најфинији начин испипа од лечника, шта је управо у ствари. И пријатељ, генерал, му је обећао, да ће тако уредити.

Окрутни генерал, по свом правом војничком духу схватио је тај фини начин тако, што се право одвезао свом пријатељу професору Бранку и у брк му скресао ово:

Добро јутро пријатељу! Долазим због богатог руског кнеза, кога си исцелио. Овај добри човек послао ти је велику количину новца за то, што си се тако савесно трудио око њега и излечио га од тешке болести. Но он још и дан данас незна, да ли си ти новац примио и јако се боји, да га није његов секретар преварио и новац задржао за себе. Реци ми дакле, је си ли тај новац добио. То је од прилике могло бити пре три до четир недеље.

Можда сам и добио, рече лечник расејано, но то ти не умем казати. Ако ко зна за то, знаће само мој слуга Здравко.

И Здравко би одмах позван унутра. Чим је угледао генерала а он као стари војак одмах се укрутио и по војнички салутирао.

Генерал га строго запита: Здравко, је ли онај богати руски кнез, послао твом господару награду за његов труд.

По заповести! Његов секретар је донео један новчани завежљај и предао мом господару.

Па где је онда додаде професор расејано.

Господар га је турио у џеп свога огртача.

Здравко је по строгој заповести генераловој одмах донео огртач господарев, а генерал га је живо почео претресати. Но како се јако изненадио, кад је из сваког џепа извадио гомиле новчаних завежљаја а међу њима и онај богатог руског кнеза.

Генерал не само да се љутио већ је почео озбиљно корети и свог лакомисленог пријатеља. Њему као практичном и светском човеку, није никако ишло у главу, да ко може тако мало да поштује новац и тако лакомислен да буде.

Но како ли се тек изненадио, управо запрепастио, кад му слуга Здравко рече, да његов господар и по џеповима других хаљина и још на другим местима има такових заборављених ствари.

Генерал се као у чуду живо бацио на по-

дати варош, јер се многи боје топова и војске, а нарочито Шемси-паше. Они ће се извесно задовољити да нападну, као што прете, српска села Арабовац и Велику Хочу, као и остала српска села у средској области. Страх је учинио своје. Једини Србин полициски чиновник у Призрену Марко Чемерикић побегао је у Скопље, јер се није смео дуже задржавати у Призрену, где и дотле није вршио никакав спољни посао званичан, јер су томе били противни Арнаути.

Неколико жандара Срба дали су оставке и добро су учинили, јер би их Арнаути поубијали, као што је у Татову ових дана убијен један Србин жандар Крста, родом из наше вароши. Тог жандарма убио је у пола дана, у сред вароши, неки арнаутски зликовац Алија, који ни до сад није ухваћен. Другог жандара Хришћанина хтели су Арнаути у истој вароши разоружати, али је он припуцао на њих, те се спасао. У Гилану погинуо је ово дана један Србин жандар, а у Приштини су Арнаути напали на једног Србина, полициског чиновника Благоја Ето на тај начин извршују Арнаути резолуцију свога збора у Зојицима. Они не чекају, да турска власт отера Србе жандаре, они их убијају и нападају и сами, те ће и остали, који су остали у животу, из страха дати оставке, или сами побећи Тако се ето делом изиграва извршење реформама у северној Старој Србији. Но ово ме се не треба чудити. Тако ће и даље трајати, све док Турци не разоружају Арнауте, јер оружани Арнаути осујетиће за свагда извршење реформама. Но Турска као да и не сме озбиљно да приступи извршењу реформама у северној Старој Србији. Та генерални инспектор Хилми паша није се још макао из Скопља, нити је и једанпут дошао и пропутовао наше крајеве, где је анархија потпуна и стање горе, но у Мађедонији! Са реформама треба почети у Старој Србији, па тек онда у Мађедонији. На Стару Србију заборавио је и Бог... Неће дуго проћи, па ће у њој издахнути и последњи Србин од арнаутске пушке.

Его убистава за последња три дана.

Србин.

Једна замашна лична спекулација.

Шајкашка, марта 1903.

Има томе неких 17—18 година, кад је угарска влада званично понудила доњо ковиљској општини, да купи државни рит, што се налази у доњо ковиљском атару. Рит тај састоји се из два комплекса, а зове се, већи: „Хрњак“, а мањи: „Харкањ“. Један је од 1095, а други од 325 катастралних ланаца. И држава је дала доњо ковиљској општини првенство, те ју је питала, је ли вољна купити тај рит, и то — ако се не варамо — за 20 фор. по ланцу. Али доњо ковиљски Срби, на жалост, у место оберучки да прихвате понуду, они су је поздравили овако:

— Шта? Рит да нам прода држава? Та, то је наше! Ко сме у то дирати?!

И не помогоше тада ту ни заузимање ни живо наговарање тадашње интелигенције доњо-ковиљске, да се рит купи, јер раја је терала своје:

— Не сме то нико продати! То је наше!

Јест, али влада распише јавну лицитацију, кад је извештена била, да општина доњо ковиљска неће да купи рит, и рит по том узме Немац Ф. Кнефели из Црвенке, за неких 26.000 фор. И кад је Кнефели што 'но реч „уведен у посед“ — доњо-ковиљчани почеше долазити себи и увидеше да ту нема шале.

И сад је наступила и опет у Д. Ковиљу трка због рита. Интелигенција и још многи други озбиљнији ратари, навалише на народ, да се рит купи сад од Кнефелија. И после дугих преговарања, овај пристане да уступи рит општини доњо ковиљској, али по цени од 46.000 фор. И већ се било скупило за исплату прве рате близу 3000 фор. Кад ал неке тада прве газде у селу, побунише се, па побунише и друге, те ни од ове куповине не би ништа, јер не хтедоше да плаћају прирез на овце — а у њих је било тада тога блага доста — нити хтедоше „да богате цркву“ — јер се намерило било, — што је сасвим умесно — да се рит препише на цркву, те буде својина црквене општине, а не да се дели на појединце, те онда — а то би биле саме газде — као неко спекулативно друштво да ударају у погледу попаше намет на вилајет по својој вољи.

И рит најзад купи по цену од 46.000 фор. Аксентије Мародић, академски сликар и многогодишњи бесплатни питомац манастира Ковиља.

Јест, ал треба живети. Ваља држати и по мало стоке, а не ослањати се само на оно мало земље, која роди и не роди. Ал како ћеш да је држиш, кад је попаша скупа и прескупа. Узимало се и по 7—10 фор. по комаду од рогате марве. И јадни доњо-ковиљци, формално молише и преклињаше Мародића, да им уступи рит. И Мародић најзад пристаде, ал по цену од — **80.000 фор.** И крхали се доњо ковиљци и предомишљали, те најзад готови били да купе рит — без којег им нема живота — и за 80.000 фор. Јест, ал кад то чу Мародић, он подиже цену на 100.000 фор. И разуме се, да се најзад морало престати уопште и преговарати о куповању рита, којем је цена скакала при сваком новом преговарању скоро за двојину првашње цене.

Најзад је Мародић увидео, да од доњоковиљчана нема ништа, а он би тако рад био да се опрости рита у старе своје дане, те на миру да проживи још оно мало свога века н. пр. у Новом Саду. — Неколико његових добрих пријатеља, сад ударили у све своје бубње и свирале и доказују свем шајкашком свету, *како би то добро било, кад би Мародићев рит купила задруга ритска, и то — замислите — за свој од 170.000 фор.!!* И у тој ствари се у извесним круговима већ живо говори, а још живље заузима, да се ова куповина и спроведе. Разуме се, задруга би платила за рит, који је првобитно купљен за 26.000 фор. — 170.000 фор. па после како јој било. Т. ј. топила вода тај рит или не топила, доносио он користи задрузи према своти, што је у њега уложена, или не доносио.

Како нас извештавају понеки Шајкаши, о куповању тога рита било је већ речи, па и гласања, и у самом одбору задружном. Шта више, ту је тада било и неких „двогласаца“, који су у једној и истој ствари — разуми у ствари Мародићева рита — и по двапут гласали.

И ми износимо ову ствар на јавност овом приликом, једино у намери, да народ у Шајкашкој припази мало боље на своје поверенике тамо у задружном одбору. То и ништа више. А чим припазе, остало се по себи разуме.

Шајкаш.

Нови Сад, 18. марта.

Чим је загребачка влада предузела одлучне и строге мере против изгреда, одмах су исти и престали, јер се Франкови „младенци“, а, изгледа, и сам др. Франк, нешто јако побојавају пушака и бајонета. Боже мој! а где беше та енергија „високе владе“ месеца септембра, када се 4 дана и 4 ноћи харали, робили и пљачкали Срби?! Сада, кад се демонстрације окренуше против Мађара, те би то могло коштати бана и „славног“ подбана њихових положаја, развише они ни за пуна 4 сата такву брзу и живу „делатност“, да се све то могло одмах у клици угушити. Тако је то, кад се тиче одржања на влади.

„Младенци“ поплашени и већ малодушни, дадоше се сада — оставивши Мађаре и њихове још преостале натписе и грбове на миру — на скидање и уништавање немачких натписа на фирмама, у излозима и т. д. Трупе од ђака улажаху у те дућане те категорично захтеваху, да се учини по њиховој вољи, што су дотични трговци бојећи се већих изгреда и неприлика и учинили. Ишли су тако далеко, да су по књижарама захтевали, да се уклоне све немачке књиге и часописи, а код појединих дворских лифераната, да уклоне двоглавог орла у ком је грб Угарске.

Полиција је забранила свако скупљање по улицама и све јавне представе. Ноћ је прошла на миру. Ђаци су држали скуп, на коме је закључено да се сазове народни збор под ведрим небом ради очувања права хрватског језика.

Др. Франк, и његов „генералштаб“, сада умирују и стишавају, а влада је одредила полицији у помоћ још 100 жандара.

Влада је позвала прометну управу кр. угар. државних железница да претходно систира одређену измену натписа на згради државног колодвора, и то ради насталних демонстрација, а подједно по полицији наредила, да они трговци, који су под притиском, и услед претњи ђака, изменили своје натписе на фирмама, опет старе натписе успоставе, под претњом глобе од 200 круна, јер промене такве морају се пријављивати, по пропису, полицији. Под асистенцијом полиције опет су на своја места постављени двоглави орлови дворских лифераната, и угарски грб на зградама за продавање железничких карата.

сао. Преврнуо је све џепове од свију хаљина свог лакомисленог пријатеља, преврнуо је и све фиоке, па није заборавио чак ни на наслон од каруца. И свугде је нашао већу или мању количину новца било у папиру било у сребру. И за тим се живо бацио на посао, који се у том састојао, да нађену рпу новаца изброји.

А господар и слуга мирно су га и равнодушно посматрали. Доста је времена прошло док генерал са својим рачуном није био готов. И онда је срдито почео, да коре и господара и слугу.

Пријатељу, рече лечнику, та толики си новац побацао на све стране, да ни ти толико не вредиш. Свет те држи за сиротог а ти си у твојој мудрости и сам у то веровао. Ти си данас богат човек, богатији од мене, који сам целог свог века вредно рачунао, штедео и згртао и ти у твојој лудој лакомислености био си и луде среће. Имао си и имаш момка лакомислена и луда као што си и ти. И њему није никад пало на памет, да узме ове завежљаје, отвори их и преброји. Та да је то учинио и да је знао вредност новаца и да је појмио своју сиротињу и данашњих дух времена, могао ти је најлакше узети трећину, половину па и све. И само треба да си мени благодаран, што си сазнао, да си богат. Сад можеш мирно и спокојно чекати и старост.

Лечник га је мирно и равнодушно слушао, као што је мирно и равнодушно гледао, шта све његов пријатељ ради. А за тим је тихо рекао.

Хвала ти пријатељу, но немој да твоју пријатељску услугу прецењујеш. Мир и спокојство, ниси ми ти прибавио, јер сам и досад био не само миран и спокојан, већ и срећан и задовољан. Имао сам све што ми треба, да своје скромне захтеве задовољим и то ми је пружало мира и спокојства. Био сам сретан и задовољан, јер ме је болан и невољан свет тражио, а ја сам могао да му помогнем. Имао са и поштенот и верног слугу. Нека ми то све и надаље остане, па ма тог блага, што је предамном и неимао. Но кад је већ ту и кад толику вредност има добро ће доћи за оне који су у беди и невољи, у оскудици и јаду за то, што немају ни оног најпотребнијег, а што се овим новцем да је прибавити.

Генерал је замишљен оставио свог пријатеља и дуго је још размишљао у чему управо лежи задовољство и срећа, мир и спокојство. И дуго се још чудио да има још људи, који тако мало поштују новац, да има тако лудих лакомислених господара и тако глупих верних слугу.

Ал зар се није требао и томе бар мало чудити, да има и тако благодарних пацијената, који своје заслужне лечнике тако добро или ма и по заслузи награђују?

Миле.

Др. Стјепан Радић, и вођа хришћанских социјалиста Хинко Сироватка ухапшени су ради говора, које су држали у суботу на скупу пред универзитетом Предани су већ и државном одветнику. Јуче пре подне требали су ђаци да одрже тога ради скупштину, али је нису одржали, већ су отпослали депутацију петорице полиц шефу, да потраже, да се Радић и Сироватка пусте Полиц. шеф није примио ту депутацију, али су је одмах притворили. Када се то међу ђацима расчуло, скупе се око двеста њих пред полицијом и стану демонстровати, на што их полиција и жандармерија опколи, и стера у двориште полиције. Ту су им побележена имена, па су пуштани један по један, а сви ће се предати казненом суду.

Народни покрет.

Чаглић у Славонији. Дне 15 (28) марта одржала је овдашња српско православна црквена општина своју редовну главну скупштину, на којој је између осталих предмета закључено: а) устати у одбрану наших автономних уредаба; б) изразити поверење мајском сабору, а осудити ровење наших калуђера против праведног рада мајског сабора.

* * *

Ђурђево. 9. марта била је код нас скупштина наше црквено-школске општине, те је једногласно решено, да се и ми придружимо народном покрету Учинисмо мало доцније но наше остале општине, али учинисмо са истом љубављу.

* * *

Госп. дру Ђури Красојевићу
подпредседнику срп. вар. сабора
у Ср. Карловци.

На основу једногласног закључка ове црквене општине, част нам је изрећи мајском сабору 1902. године топлу хвалу и признање на неуморном труду око унапређења наше автономије, поклањајући неограничено поверење његовој већини, а осуђујући поступак наших калуђера и манастирских настојатеља, који се усудише ровити против тих закључака.

Из ванредне скупштинске седнице срп. прав. црквене општине у Ст. Врбасу држане 20. фебруара (5. марта) 1903

Милан Калуђерски перовођа. **Ђока Бировљев** подпредседник.

Политички преглед.

Из угарског сабора. У седници угарског сабора од понедељника, поднео је министар финансија законски предлог, по коме да се продужи индемнитет до августа. Посланик Габоњи је довикнуо: — То неће бити! Иначе је посланик Золтан Ленђел, кошутовац, говорио за време целе седнице против повишења броја регрута. — Опозиција се још није заморила у опструкцији. Она се нада, да ће оборити данашњу владу. Шта ће доћи после, о том се не говори. Но има два човека, који јако раде за себе. Један је Апоњи, језуитски питомац, други је Банфи. — Обоје имају својих присталица у владиној странци, јер да ће доћи крајња левица до управе, у то се она за сад ни сама не нада. Сел се опет нада, да ће се опозиција заморити

Маћедонија и Стара Србија. Султан је изјавио руском посланику Зиновјеву, да се провађају примљени предлови за реформу, и да ће се потпуно извести.

Арнаути су одржали зборове против уваћања реформа у Приштини, и у Вучитрну. — Турска војска побила се код Штиба (вилајет скопљански) са једном бугарашком четом, од које је погинуло осам усташа. Исто се тако побила војска са једном четом у околини Сереза, и са једном на Малеш-планини, која последња је сасвим уништена. То је био остатак оне, наводно Сарафовљеве чете, за коју су бугарски листови јављали, да је била победила турску војску код Владимирова.

Јављају из портиних кругова, да су бугарашке чете у округу штипском сасвим уништене. Пало је 26 мртвих, а 4 рањеника остало је на попришту. Услед тога унапређен је у чину кајмакам (предстојник) штипски, и добио сребрну и златну колајну. Има још 2 веће усташке чете у околини Битоља и Пришта, које турска војска живо прогања.

Аустро-угарски посланик барон Калије живо се заузео код Порте ради наводног прогањања католичког арнаутског племена Ксела по Есад-паши, те је Порта наредила тога ради истрагу на лицу места (Заузимање наше дипломације за православне слабо се опажа.)

Бугарска. У политичким круговима поговара се, да је кнез Фердинанд тога ради примио оставку Цанковистичког кабинета, што је хтео да одбије покушај, да се кнежев поузданик, генерал Паприков, представи као да он нагиње странци, која би хтела рат, и да се тако побуди неповерење Русије спрам кнеза. Даље се јавља, да кнез хоће, да Паприков, кад већ није више војни министар, постане шефом генералног штаба.

Пошто Гешов, коме је кнез поверио састав нове владе, није био стању то извести, то је кнез опет поверио Даневу састав кабинета.

Како се долази најлакше до славе?

Има нов начин, да се човек »прослави« и то веома лак начин.

Треба написати само изјаву у новинама, која почиње са речима: »Са свију страна тврде«, а завршити је са речима: »Изјављујем у хатар истине, да ти гласови нису истинити.«

»Браник« је пронашао ту врсту изјава, и за мало, па ће постићи сви они, који су му мили и драги, да се о њима говори у јавности... Како је почело, неће проћи много дана и ми ћемо у »Бранику“ читати редом оваке изјаве:

У хатар истини!

У бечким новинама „Die Zeit“ излазили су пре неког времена чланци о коначном регулисању валуте. Како сам проучавао то питање, то са свију страна тврде, да сам ја писао те чланке. Истини за љубав изјављујем, да нисам писао оне чланке, шта више и не слажем се у свему са садржином. Ти су гласови пуштени у свет да нашкоде моме добром гласу.

Дано у Н. Саду, марта 1903.

Н. Н.
бивши разносач „Браника“.

* * *

Изјава!

Пронео се глас, да ме је умолила француска академија наука, да напишем исцрпну расправу о источном питању, са нарочитим обзиром на Маћедонију. Истини за љубав изјављујем, да ти гласови нису истинити.

Дано у Панчеву, 1. марта 1903

Н. Н.
сарадник „Браника“.

* * *

Изјава!

Од кад је цар Никола издао манифест о уваћању реформа у Русији јавно мнење светско, млого се бави тиме: ко је подстрекао на тај племенити корак силнога цара свију Руса. Многи говоре, да је то заслуга грофа Ламсдорфа, многи приписују то у заслугу Толстоју, но са врло много страна тврди се најупорније и то, да су реформе у Русији оглашене на основу једног мог меморандума упућеног Њ. Величанству цару Николи о потреби реформа у Русији. Истини за љубав изјављујем, да ја нисам писао такав меморандум цару Николи. Иначе је узалуд лупати главу о писцу тог меморандума, јер ће то по свој прилици остати вечита тајна.

Дано у Н. Саду, марта 1903. год.

Др. М. Д.
главни уредник „Браника“.

* * *

По овом калупу могу се у »Бранику« писати разне изјаве и ко год хоће да се о њему говори — нека проба.

Позив на претплату.

Са 1. априлом 1903. ступа „Застава“ у другу **овогодишњу четврт,** која излази на 6 страна, **6 пута недељно,** а то је сваки дан осим понедељника и дана после празника.

Ми ћемо и даље чинити све што можемо, да одржимо „Заставу“ на оној висини, која одговара угледу народа и радикалне странке. На сваки начин, имаћемо пред очима народне интересе. У послу око издавања овога листа, могу нам помоћи пријатељи странке и „Заставе“, ако се постарају, да њихова сарадња буде још обилатија и да нам стеку нове претплатнике.

Обраћамо нарочиту пажњу на „Заставине“ бројеве од петка, који ће од 1 априла такође на 6 страна излазити. Овако проширени народни бројеви доносиће расправе о задругарству, привреди, о народном здрављу, о правним поукама итд. Ти се бројеви удешавају за најшире кругове, а претплата за њих стаје **4 круне годишње а на три месеца 1 круна.**

Иначе је цена „Застави“: 28 круна годишње, 14 круна на по године, 7 круна на четврт године, а 2 круне и 40 потура на један месец.

Најлакше се претплаћује поштанском упутницом,

По решењу управе, лист се ником **несме** давати на вересију.

У Новом Саду, 15. марта 1903.

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ“.

Вести из места и са стране.

Скупштинска седница српске црквене и школске општине новосадске

одржана је сад у недељу. Главни предмет је био, због ког је ова ванредна седница и сазвана, да скупштина од поднесених планова за преоправку саборне цркве прими онај, који за најбољи нађе. Црквени је одбор у најкраћем изнео, ко је све поднео планове, изнео је, како се по истеклом року био пријавио и архитекта Момчило Тапавица и молио времена, да и он свој план за преоправку поднесе. Одбор је то и прошлој скупштини препоручио, и она је била пристала на то. Тај рок је био прошао, и Тапавица нов рок добио, и поднео свој план тек кад су остали планови били изложени. Одбор је за најбољи план нашао план Харминцов, и овај скупштини препоручио. Скупштинар, Коста Брадваровић, истакао је, како је и он, а и сваки скупштинар добио једно штампано писмо, упућено српској новосадској црквеној и школској општини. То писмо потписао је Момчило Тапавица. На крају писма вели, да му општина опрости ако је осоран, али хоће и треба да је искрен. Па с тога и говорник хоће да је искрен. Г. Тапавица нашао је за потребно, да изгрди све српске општине којима је радио, па и ову, којој је тек свој план поднео. Нашао је за потребно да нас Србе назове лудим, а зашто све то? Ево зашто. Српске општине за то, што му ни једна није хтела да плати његов рад, већ је свугде морао да парницом затражи свој новац. Говорник не може да верује у ово. Зар баш да се није нашла ни једна српска општина, да поштено исплати горњу зараду г. Тапавице. Биће да је ствар у другом, т. ј. у томе, да г. Тапавица ни једну од тих општина није задовољио и послужио како се погодио и требао. Новосадску српску црк.-школску општину сигурно погрђује зато, што му је вољно изашла на сусрет, што је у два маха дала му рока. Па шта је урадио г. Тапавица и са новосадском општином? Место да је поднео план за преоправку цркве, као што се и обвезао и за чега је и рок добио, а он у очи Божића, кад су већ планови изложени, подноси и свој план, и то не за преоправку, већ за зидање сасвим нове цркве, и ако му је добро познат био ранији скупштински закључак, да се црква има само преоправити, и ако је и сам г. Тапавица и писмено и усмено обећао, да ће поднети план за преоправку, и за нову цркву поднео је план за далеко већу своту, и ако је добро знао, колико је скупштина на оправку цркве одредила. Уједно је за подизање нове цркве изнео баснословну скромну своту, за коју су говорнику више стручњака рекли

да је смешна, немогућа. Говорник је нашао за потребно да изнесе ово, јер га је на то речено писмо Тапавице изазвало. Са сажаљењем прелази преко те ствари.

За тим је поименичним гласањем једногласно усвојен план Словака Харминца.

Осим овога решено је још једногласно, да општина сама плаћа прирез на своју земљу, коју издаје под аренду.'

Румунски арадски епископ потврђен.

„Мађарорсаг“ дознаје, да је потврђен избор Јована Папа за арадског владику. — Наше се ствари још проучавају. Како ли то тешко иде, кад се тиче Срба, па ма се тицало најмањег.

Парастос Ливију Радивојевићу.

Дне 15. (28.) о. м. одржала је српска земљорадничка задруга у Чаглићу 6-недељни парастос првом почасном председнику „Савеза српских земљорадничких задруга“ и „Централне касе српских привредних задруга“ Ливију Радивојевићу. Народа је била пуна црква. По свршеном парастосу је прозборио председник задруге г. Мирко Продановић леп низ речи у спомен покојном, које су изазвале многу сузу у присутних.

— Пишу нам из Парага: Наша земљорадничка задруга је у прошлу недељу 9. (22.) о. м. после свете литургије приредила свечан парастос покојном дру Ливију Радивојевићу, бившем почасном председнику Савеза и Централне касе. На парастосу је говорио наш омиљени парох о животу и раду покојниковом. Осим задругара је било много народа у цркви, а после парастоса је раздавано народу кољиво и погача за покој душе умрлога а по нашем православном и српском обичају.

Немачки планови на Балкану и Истоку.

Немачка ће почети сад с пролећа да гради багдадску жељезницу, која мора бити готова за осам година, дакле у пролеће 1911. Тако ће Босфор бити везан железницом са Персијским заливом. Но то као да Немцима није доста, јер „Дајче Банк“ предлаже, да главна железничка мрежа у европској Турској пређе у немачке руке. На ову немачку жељу примећује петроградско „Новоје Времја“: „За осам година Немачкој ће без сумње поћи за руком да узме у своје руке све остале железнице, које постоје између Немачке и Турске, те ће се од Хамбурга до Персијског мора немачки фабрикати возити по немачким жељезницама. Брзом понемчавању аустријских жељезница очигледно је задатак, да потпомогне ове немачке планове, на које Русија мора добро мотрити.“

Из живота великих људи.

Кад је Паганини дошао у Марсељ у децембру 1836. године, да тамо приређује концерте, написао је за ту прилику нарочите варијације, у којима се сваког вечера вежбао у својој соби. При једној такој проби пуче му жица на виолини, те мораде стати. У том тренутку чу неки шушањ у комину. Он узе свећу, окреташе се тамо амо, али не може осетити ништа сумњиво. Тражио је по свој соби, отварао је врата, али нема па нема. Позва и слугу, па опет не пронађоше никога. Паганини намести и другу жицу и поче свирати. Жица опет пуче — а шушањ се зачу и по други пут у комину. Паганини се ражљути. Натрпа пуну пећ дрва, поново дозва послужитеља, а у том се низ оџак сроза један човек, сан чађав, и паде на колена пред Паганини-а. — „Милост, господине! викну овај. — Милост! ја сам један сиромашни музичар, и хтео сам да чујем како свирате. И сувише оскудан да бих могао узети улазницу за ваш концерат, трећи је већ пут од јутра како се провлачим кроз мој прозор на крову и спуштам кроз димњак, те се дивим вашој божанственој уметности! Само јуче и прекјуче толико сам и руке и ноге згулио, да сам се једва могао одржавати, клизао сам све ниже и ниже, а кад ви мало пре наложисте дрва, дим ме сасвим обори. Свега сам вас дакле три пут слушао како свирате, а то нисам платио, али вас заклињем Божијим именом, да ми за то не наплатите ништа јер немам ни кршене паре“. Уз то га још пољуби у руку и погладн му виолину. То беше дирнуло Паганини-а, те му узе испитивати музикалне особине и нађе да има дара и воље за музику, те му обећа да ће га поучавати. Музичару беше име Абарти, а у Марсељу је био познат само под именом: морнарски свирач. Од тада је пратио Паганини-а на свима путовањима, а овај се бринуо о њему врло пријатељски.

Најновија наредба босанске владе.

У службеном делу званичног „Сарајевског Листа“ од 14. марта штампана је ова наредба босанске власти од 10. марта 1903. године: „Сврађа се пажња публике на то, да су се од 9. о. м. у Сарајеву опазила два случаја под сумњом беснила на мачкама. Обзиром на велику опасност, коју би беснило међу мачкама могло да изазове по људе и животиње, безусловно је нужно, да они који имају мачака, колико је могуће исте не пусте из куће, јер је одређено, да се смакну све мачке, које би се затекле на улицама и на јавним местима.“ Е па нека сада каже, да окупациона власт није потпуно уредила Босну и Херцеговину, када је већ стигла да води рачуна и о мачкама и да им објави борбу до — истраге!

Наредбе софиског комитета.

У Маћедонији је одавно обичај, да се у марту, нарочито концем тога месеца, хиљаде вредних људи крећу од својих кућа и иду у Србију, Румунију и Бугарску на рад. Сад из разних места из Маћедоније јављају, да агенти софиског маћедонског комитета иду по селима у Маћедонији и наређују свету да ове године не иду на печалбу. И сувише је јасно, да комитет жели да ти људи остану у својим селима без уобичајене зараде, те да се тиме појача опште незадовољство и на тај начин попуне усташке четице, које су већ почеле да се све више проређују, и ако ће шума ускоро озеленити. Осим тога јављају, да је многим Маћедонцима, који су на раду преко зиме били у Бугарској, софиски комитет наредио, да се што пре врате у Маћедонију, и да им свима даје и понешто путног трошка.

Главна скупштина Српске Банке.

Пишу нам из Загреба: У среду 12. (25.) о. м. одржана је у Загребу VII. редовна главна скупштина Српске Банке, на којој су као и сваке године присуствовали акционари из разних крајева, где Срби живе, а сваком је било мило, што је могао видити да ова наша установа из дана у дан све боље и лепше напредује. На место покојног дра Ливија Радивојевића изабрат је једногласно за доживотног почасног председника Српске Банке г. Лазар Дунђерски, велепоседник из Сентомаша. — Поред редовне дотације резервнога фонда решила је главна скупштина да се и ове године исплаћује дивиденда као и до сада са 4 круне по акцији (6 постотака), а остатак добитка од 17.579·20 круна да се пренесе на нов рачун.

Главна скупштина „Болничке задруге трговачке омладине у Новом Саду“.

У прошлу недељу 6. (29.) марта одржана је главна скупштина ове задруге. На скупштини је било довољно чланова, те се ова могла одржати — само господа шефови нису за вредно нашли, да буду присутни на скупштини ове једине хуманитарне трговачке установе. — Сви извештаји управног одбора примљени су акламацијом, а као допуна управи изабрана су ова господа: Светозар Стојановић, Миша Вулпе, Тоша Алабурић, Глиша Манојловић, Стева Радовановић, А. Марковић, Глиша Стојановић, Ђура В. Јовановић и Јован Вучковић. Надзорни одбор: г. г. Арса Пајевић, Мита Кода, Душан М. Крстић и А. Плавшић. Заменици надзорног одбора: г. г. Влада Стефановић, Коста П. Миросављевић, Мита Пандуровић и Никола Лазић. — На скупштину су дошла два три букача Чивута, који су нешто хтели, али ни сами нису знали шта — те видећи једнодушност чланова, приклонили су главе и придружили се решењима која су на дневном реду била истакнута.

Телеграф без жица — ради.

Марконијев телеграф без жица, толико је већ усавршен и опробан, да су га почели употребљавати. Лондонски „Тајмс“ уговорио је са Марконијевим друштвом, те ће од сад све брзојаве из Америке добијати преко мора без жица. У најновијем свом броју донео је „Тајмс“ први такав телеграм од 150 речи, који је стигао уредништву без и једне погрешке.

Брзојави „Застави.“

Стигли 18. марта.

Демонстрације у Загребу.

Загреб. Непрестано влада велика узрујаност. Много света пролази улицама, те расправља страсно о догађајима. У вече је било веће сакупљање, при чему се викало и демонстровало. Жандармерија је са бајонетом растеривала светину. Сви сокаци и јавне зграде поседнуте су војском Ухапшено је при демонстровању до 130, понајвише младих људи. Више њих су озлеђени бајонетима. Против Франка, Старчевића и Кумичића поднесена је казнена пријава ради њиховог поднеска на управу државних железница, да иста уклони мађарске натписе.

Из угарског сабора.

Будимпешта. Министар финансије Лукач подноси законски предлог о плаћању готовим новцем. Даље уговор са аустро угарском банком, да се скују 19,000 200 круна у комадима од 5 франака. — Пре седнице је председник сабора Апоњи, примао и опет депутације.

Крађа.

Брод. На жељезничкој станици су ноћас украли непознати 27.000 круна.

Пожари.

Мармарошсигет. Од 8 дана имамо велике вагре. Узима се, да то неко пали из освете, али не могу да уђу у траг паликућама.

Трговина.

НОВИ САД, 18. марта 1903. г. Пшеница прва квоће нова 7 фор. 15—— н. Пшеница средња 7 ф ——— н. Пшеница лакша роба 6 ф. 80—90 н. Наполица — ф. — н Јечам 6 — ф. Зоб 5 60 – 70 ф —— н Кукуруз у зрну 6 ф. 10—— ·— н. у зрну нови — ф. ——— у клипу — ф. ——— н. Маст 78 фор. Сланина сува 76 фор. Кобасе паљена 76 фор. Све од 100 килограма.

Све од 1 килограма.

*

Стање воде под Новим Садом.

17. марта било је . . . . . 1·71 мет.
18 марта било је . . . . . 1·73 мет.

ПОЗИВ
НА
РЕДОВНУ ГЛАВНУ СКУПШТИНУ
СРПСКЕ ЗЕМЉОРАДНИЧКЕ ЗАДРУГЕ
У НОВОМ САДУ
(удружење са неограниченом одговорношћу)

која ће бити дана 25. марта (7. априла) о. г. у 3 сата после подне у стану задруге, са овим

ДНЕВНИМ РЕДОМ:

1. Избор перовође и два члана за оверовљење тога записника.
2. Извештај управног и надзорног одбора о досадањем раду.
3. Избор председника и његовог заменика.
4. Избор надзорног одбора.
5. Избор изасланика на главним скупштинама Савеза и Централне касе у Загребу.
6. Могући предлози.

Нови Сад дана 16. (29.) марта 1903.

210 1—1 УПРАВА.

ПОЗИВ
НА
II. РЕДОВНУ ГЛАВНУ СКУПШТИНУ
СРПСКЕ ЗЕМЉОРАДНИЧКЕ ЗАДРУГЕ
НА ЧЕНЕЈУ
(удружење са неограниченом одговорношћу)

која ће се одржати дана 12. априла т. г. у 3 сата после подне у стану задруге са овим

ДНЕВНИМ РЕДОМ:

1. Избор перовође и 2 члана за оверовљење тога записника.
2. Извештај управног одбора о досадањем раду задруге.
3. Извештај надзорног одбора.
4. Избор председника и његовог заменика и остале управе и пословође.
5. Избор надзорног одбора.
6. Избор изасланика на главним скупштинама Савеза и Централне касе.
7. Могући предлози.

У Новом Саду на Ченеју дана 16. (29.) марта 1903. године.

211 1—1 УПРАВА.

ГАЛАНТЕРИЈСКА РАДЊА
Л. НИНКОВИЋА
у ЗЕМУНУ
ТРЕБА
ДВА ПОМОЋНИКА,
једног старијег, а другог млађег, који су изучили сличну радњу. Ступање одмах или за 14 дана.

207 1—3

СВОЈУ КУЋУ
од 2 собе, 1 кујне, 1 шпајза и дућана заједно са (помешаном) робом и врло лепом баштом, уз повољну цену, продаје из слободне руке

Момир Гаћански,
трговац
у Српском Сент Мартону.

196 3—3

Пробуђена савијест.

Роман **Ал. Н. Будишчева.**

С руског преео Вељко Лукић-Новица.

(Наставак.) (10)

Он и Пересвјетов погледаше у исти мах на врата У вратима стојала је Лизавета Михајловна.

— Не смијеш, будало. дати новаца, — рече она сурово мужу, својим поштовања достојним басом.

Овај се узмахао рукама и потрча к њој.

— Пст . . . Лизавета Михајловна, пст . . . данас је постан дан!

Бака покри брже боље уста марамом.

— Ах, ја будала, — рече она кроз мараму.

— Али не говорите, Лизавета Михајловна, не говорите ни ријечи, — замахну на њу рукама Верешимов, — грдите у себи. У себи грдите.

Старица изађе из собе. Верешимов сједе поред Пересвјетова.

— Господи помилуј, Господи помилуј, — прошапта он и настави: — Ево видите голубе, какав је то белај. Не могу вам дати новаца.

„Спрдају се“ — помисли Пересвјетов, — „ ја сам се надао, да ћу се код њих помоћи!“

— Ни под каквим условом? запита он.

Верешимов уздахну.

— Макар ме убили, не могу.

— Е, онда до виђења. Опростите, што сам вас узнемирио

Пересвјетов се поклони и пође из кабинета.

— Колико сте нам, голубе, проузрочили неугодности, — говораше му Верешимов, — сад сигурно нећемо због вас добити ове године двије стотине хиљада. Како се превари моја бакица!

Пересвјетов изађе смркнут у тријем.

— До виђења, — викну за њим Верешимов у дисканту, — не могу да вас испратим, у посне дане ја не излазим у авлију. Дашто, завјетан сам. Тако је?

„Ђаволе“, помисли Пересвјетов. Он је отишао са салаша ужасно нерасположен.

Сјем Верешимова обиђе он још двојицу тројицу, али свуда доби један те исти одговор: „нема новаца“. Но свраћао је у осталом без разбора, као муха без главе, све онамо, гдје и не бјеше изгледа, да би могао наћи новаца. Тако је, на примјер, у сеоцу Никољском искао новаца од сеоског учитеља, а у Аљашину — од малог посједника Турухтанова, коме су баш пред то пописали због дуга све добро његово. На питање, да ли има новаца, премјерио Турухтанов Пересвјетова, те рече:

— Новаца имам, мајко моја, или су у писаћем столу, а мој писаћи сто запечатио је неки дан судбени пристав са свију страна. Отворити га сигурно не смијем! И Турухтанов прасну у смијех.

Од њега оде Пересвјетов сав збуњен. Натрчавао је као пијан, на довратак, потепао се о праг и једва је вукао ноге. Један пут је чак спо у туђа кола. Као да се сав промијенуо. У лицу је чисто пожутјео и згрбио се.

— Подмакоше ми ногу, — убише ме, жива ме у гроб гурају, — шапташе он искривљеним усницама, размахујући понишten рукама. Пролазници држали су да је пијан. Изгледао је сасвим збуњен и сатрвен.

Тек у вече стиже на капију свога у пола срушена салаша. Капа му се намакла на очи, у колима је сједио згурен, испруживши своје штркљасте ноге далеко испред првих точкова. Дорат иђаше кораком, и он је био тужан, и као да је измршавио за овај један дан. Госо бјеше заборавио да га напоји, и погледавши са капије на свијетлу траку Калдасја, захрза нестрпљиво. Хтио је да подсјети госу на себе.

Настасја Петровна изађе мужу у сусрет, но већ по самом изгледу његовом била је на чисто, да се није нигдје помогао. Али ипак, она му не рече ни ријечи, него је ћутећки просједила с њиме часак у тријему, наслонила се на његово раме, и онда отишла за послом.

А Пересвјетов пресједио је дубоко у ноћ у тријему. Жена га два пут звала да легне, али он је тек уздисао и о нечем озбиљно размишљавао.

— Мили, сигурно си уморан? Добро би било да легнеш! савјетоваше му Настасја Петровна, али Пересвјетов сјеђаше непомично на свом мјесту.

Кад је напошљетку Настасја Петровна легла у кревет, изађе он из авлије и дуго гледаше и пространи дворац Трегубовљев. Прозор на кабинету био је расвијетљен. У башти љуљале се час по гране на дрвећу, и прозор на кабинету као да лукаво намигиваше на Пересјетова. Њега читавог обузе поново тежак и мучан осјећај, и понесе га у некакву пропаст. Он чак осјети у глави вртоглавицу.

„Не смијем то да учиним, не смијем, не смијем“, — помисли он, тужна погледа, — „то је пошљедњи посао!“

— Два колача, два колача, све је то лудост и безобразлук — прошапта он, и пође оборене главе да спава. Али ипак није могао дуго да заспи.

VI.

Пересвјетов пошао на Трегубовљев салаш. Његов салаш бјеше красан и некако и сувише господски уређен. Пространа кућа ушла је једном страном у башту, а другом у чисто пометену и пијеском посуту авлију. Ту су авлију звали „лијепом“ за разлику од авлије за стоку, која бјеше удаљена од куће неких стотину лаката. Све господарствене зграде пространог салаша као да беху нове, и све су биле прилично удаљене од куће. Поред дугачких и ниских коњушница била су под шупом два пожарничка шмрка и неколико бачава, премазаних зеленом бојом. На свему се видјео изврстан ред и добро стање. На капији стаде Пересвјетов изненада и поче гледати у башту с необичним немиром у срцу. Башта бјеше у најбољем реду, и овдје-ондје сјали су се на чистини сунцем обасјани стаклени кровови оранжерија. Рунделе шареније се од цвијећа; срезани и изравнани грмови јоргована бјеху у самом цвијету. Башта се једном страном, као рукав, спуштала према Калдајсу, а другом страном опет простирала се до пољскот пута. С те стране бјеше башта ограђена високим зидом, али Пересвјетов опази изненада, да су на тој страни зида просјечена враташца Доселе није Пересвјетов никад спазио та враташца, нити је знао да у опће постоје, а сад му некако и сама падоше у очи. И њему се одједном прохтјело, да оде онамо и разгледа, како се та врата затварају. Њега понесе опет нешто у некакву пропаст и чак му се смркло пред очима. Дуго је гледао у врата, и настојао са мучном радозналошћу да погоди, на који се начин затварају. „Да ли кључем или резеном?“ — помисли он. — „Или можда још како друкчије?“ И он и даље гледаше у врата. „А, шта ја то, збиља, радим?“ ухвати се он изненада на мисли једној, и сам се уплашио свога проналаска.

„То неће никад бити, никад — прошапта он блиједим уснама — ја сам се то тек шалио.

И, стресавши се, пође он оборене главе према кући. У предсобљу срио се са накинћуреном и кокетном собарицом Глашом.

— Је ли код куће Прохор Јегорић? — запита Пересвјетов.

— Ено га, у свом кабинету. Заповиједате ли да вас јавим?

— Јавите.

Пересвјетов скиде капу и намјести пред огледалом косу. Глаша, шуштећи сукњама ишчезе и поново се опет вратила у предсобље.

— Изволите к њему — рече она Пересвјетову кокетно.

Пересвјетов ушао кроз богато намјештену собу за примање у кабинет. Чим је ушао, одмах га је задахнуо мирис јоргована. Трегубов се диже и пође му у сусрет.

— Изволте — проговори он показујући госту столац крај писаћег стола. Изволите.

(Наставиће се.)

Изјава на изјаву.

У 16. броју „Браника“ од о. г. изашла је изјава дра Полита о манастиру Ходошу, којом одговара — као што чујем — на моју изјаву, која је штампана у 26. броју „Заставе“ од о. г.

Да сам ја тај предлог о повраћању манастира Ходоша поднео, то је доказано тако јасно, да ми није потребно о томе овде говорити, него ћу само да на оно рефлектујем, где др. Полит у својој изјави вели, да му није упитно упутство саборског одбора достављено; и ту му је добро дошао извештај архиварев, у којем се вели, да су ти списи тобож мени послати још 1889. год. — Да је ова тврдња највећа бесмислица, свако ће ласно увидети, јер се мене ти списи нису тицали, него др. Полита као фишкала народних фондова; и тим извештајем можда је хтео архивар, да др. Полита заштити. Но било како му драго, то стоји: да ја те списе никад нисам примио, нити је било разлога, да се мени пошљу. А кад дру Политу нију то упутство достављено, зашто није то пожурио? — Та он је био присутан, кад је то решено у саборском одбору, и то му је била дужност пожурити, не само као Србину, него и као плаћеном фишкалу народних фондова, јер за то је вукао плату, да интересе српских народних фондова заступа. Али др. Полит није то учинио, и тим је доказао, колико му лежи на срцу добро народа српског, па онда нека му није чудо, кад му је садањи саборски одбор због његовог немара одузео поверење као фишкала, и бадава сада зипара против свега и свачега, да себе оправда, јер „всује труждајенсја“.

У Великој Кикинди, 12. марта 1903.

Паја пл. Еремић,
посланик на државном сабору.

ПОМОДНО-МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА
Војислава Николајевића
У РУМИ
потребује вредног и солидног помоћника Ступање одма. 208 1-2

ЖЕЛИ СТУПИТИ У БРАК

млад и интелигентан трговац на београдској пијаци са госпођицом од боље породице од 18 до 24 године. — Оферте и фотографије треба слати на адресу под шифром „М. С.“ „Дневном Листу“ у Београд. 209 1-3

СРПСКА БАНКА У ЗАГРЕБУ.

Од 2. (15.) априла о г. почевши исплаћиваће се код Српске Банке у Загребу дивиденда:

по 4 К за купон **бр. 7.** (за г. 1902. од акција **јединица** Срп. Банке
„ 40 „ „ „ **бр. 7.** „ „ „ „ „ **десетица** „ „

Загреб, 12. (25.) марта 1903. године.

Управа Српске Банке.

Примедба: Купони се могу наплатити и код свих српских новчаних завода без икаквих одбитака. 206 1-2

СМРТНА ОПАСНОСТ У СВАТОВИМА!

Истинито излагање по причању Јована Синрајха у Комарому Тарјану. — Прештампавање забрањено.

Једне недеље после жетве, седели смо са нашим старим учитељем пред црквом под липама и слушали његово причање. Том приликом нам је причао о његовом пријатељу:

— Велики поседник Франц, рече приповедач, био је обљубљена личност и кнез; он је имао две кћери, од којих је Мара била од 18 година. Мару је требао да узме Мартин, син имућног марвеног трговца. Његова друга ћерка је била бледо и слабо девојче, које је од детинства патило од *реоме и пробадања*, руке и ноге беху јој надувене и имала је непрестано *главобољу и лупање срца, несвестицу, муку* и лежала је непрестано у кревету, те с тога *није имала глади*. Овај имућни ратар је све чинио, да му млађа ћерка оздрави, али ту није ништа помагало. Пре три године, кад је имућни ратар удавао старију, здраву ћерку, предомишљао се, кога од суседа да узме за кума и старог свата, јер је мислио: ако узмем једнога, неће бити право другоме. И тако у размишљању сетио се богати ратар и мене, као и нашега службовања у војсци. С тога рече он својој супрузи: „Мој стари пријатељ, учитељ, он и нико други мора бити кум“, те ме је одмах писмено к себи позвао, а то беше мисао, коју му даде сам небесни промисао. Из целе околине било је гостију, те смо поред добра пића, јестива и музике лепо провели.

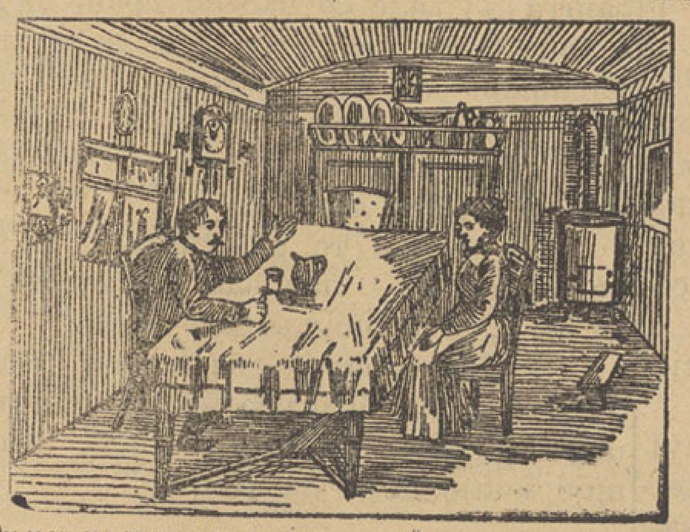

„Он и нико други мора бити кум“, рече богати ратар.

Но уједанпут је богати ратар Франц пао, као да га је мања погодила, очи му беху затворене и дрхтао је целим телом а лице му се накарадило. Музика је престала, гости су били убезекнути. Таки су били прозори отворени и богатога ратара су прскали са хладном водом и сирћетом, али све то није ништа помогло. Девојке и жене су нарицале и чупале косу, ово беше призор, који је поражавао, а ту сам и ја био. У једанпут сам се нечега сетио, те сам викнуо мојој супрузи: „Ох, нашем пријану још има помоћи, само да имамо

ЕЛЗА-ФЛУИД

то би болеснику за цело помогло“. Моја супруга је одмах ово средство потражила и на срећу нашла у свом џепу две флаше. Ја сам одмах узео једну и клекнуо поред болесника, те сам му трео **прса, главу** и заложио сам га такођер са **Фелеровим Елза-флуидом**.

Богаши ратар је одма отворио очи и тихо рече: „Још! још!“

Богати ратар је одмах отворио очи и тихо рече: „Још! још!“. Ја сам му још дао 10 капљица овог ванредногa средства и би му одма боље, те је за мало и устао. Сви су плакали од радости и честитали су богатом ратару. Весеље се продужило и здравице су се ређале у славу *Евђенија Фелера, апотекара из Стубице*, који је **Елза-флуид** пронашао. После једнога сата био је богати ратар сасвим здрав. Гости су ме питали: откуда ми је **Елза-флуид** познат, те сам им испричао ово:

Мој пријатељ, каплар Хофер, био је увек болестан и патио је од *стомака*, од *илуђа* и био је *малокрван*, па је с тога имао *главобољу*, а патио је и од *пробадања и севотина* тако, да је био и из војске отпуштен. Употребљавао је разне лекове, али му ништа није помогло. И тако је једном у календару прочитао о *Фелеровом Елза-флуиду* и *Елза пилулама*, те је једно и друго поручио из **Е. Фелерове** *апотеке из Стубице* бр. 133, (загребачка жупанија) 12 флашица за 5 круна (*Елза-флуид*) и шест кутија за 4 круне (*Елза пилуле*). Поштарину је добри апотекар сам платио. Болесник је узимао са слатким млеком три пут на дан по 20 капи **Елза-флуида**, за тим је два пута дневно трео оболела места тим средством, напослетку два пута дневно је узимао по 4 пилуле и за кратко време је потпуно оздравио, па сада свакоме препоручује чист **Фелеров Елза-флуид** *и његове пилуле*. Ово средство сада употребљава сваки у селу против рана, пробадања, севотина и **слабога вида**. Један пађеник је скоро ослепио и шест недеља је очи прао са *Елза-флуидом*, те сада види, као што је и видео.

Осим тога препоручују људи *Фелеров Елза-флуид* против *ротлауфа, угаснсти ногу*, грудни болести, болести у грлу и гркљану, против кашља и поћнога знојења, против нервозности, бледоће, против жутице и разних болести у стомаку. — Учитељ је продужио: **Елза-флуиду** и сам благодарим, што сам дошао поново до очна вида. Богати ратар Франц је одмах поручио 4 туцета флашица од апотекара **Евђенија Фелера** из **Стубице** бр. **133**. *Фелерови Елза-флуида* за 16 круна, и за кратко време била је и његова најмлађа ћерка здрава и сада поручује чешће за сиротињу по једно туце за 5 круна.

Одмах после овога скоро сви гости су поручили **Фелеров Елза-флуид и пилуле** истога имена, те су се многи помогли и излечили од разних отока, оспе, севања у ушима, грознице, катара, узетости, хемородита, подригивања, а особито од *зубобоље*.

То је прича старога учитеља, те сам и сам одмах поручио правога **Фелеровог Елза флуида** 24 флаше за 8 круна и 60 потура, за тим 36 флаша за 12 круна и 40 потура **Елза-флуид**, од кога сам лако оздравио. Мени је ово средство помогло против севотина, но сваки пађеник га може употребити против свију болести. Самвеберу и његовој супрузи је **Елза-флуид** помогао против зубобоље и главобоље, против севотина у ногама и рукама. Фрања Голдшмит и супруга му оздравили су од главобоље; Антон Голдшмит од главобоље, а Михајло Ајхорд је имао болесно дете, које је било на умору, па је оздравило од **Фелеровога Елза-флуида**, који му је у млеку даван, те је после било тако здраво, да се сваки дивио. Себастијан Хајдингер је хтео од зубобоље да погине, па се **Фелеровим Елза-флуидом** коначно излечио Антон Калбах, Јован Бертол, излечили су стомаке са **Елза флуидом**, па с тога флуид и пилуле препоручују за стомак и Јелисавета Штрели излечила је са *Фелеровим* **Елза-флуидом** срчану болест. Здрави употребљавају Фелеров *Елза-флуид* за умивање. Ја сам уверен, да ће ми сваки бити благодаран когод буде употребљавао *Елза-флуид*. Но само се треба чувати имитације и треба прави *Елза-флуид* поручити из **Фелерове** *апотеке из* **Стубице** и овако треба адресирати: *Apotheker* **Eugen V. Feller** *in Stubica Nr. 133. (Agramer Comitat).* Ови суседи од којих сам име и презиме апот. Фелеру доставио, живе овде у Тарјану и могу сви потврдити како су са *Елза-флуидом* били задовољни.

Прави Фелеров „ЕЛЗА-ФЛУИД“

(Фелеров мирисави биљни есенц-флуид са марком „Елза“)

мора на свакој флаши носити горњу марку заштитницу „Елза“ и потпис „Фелер“. „Елза-флуид“ је са златним медаљама и почасним крстом одликована на изложбама: у Паризу, Ници, Берлину, Лондону. Ово се средство поручује *за готов новац* или с наплатом *у на. оч.*

Кошта: сама пошиљка, паковање и поштарина.

12	флаша	или	6	двоструких	флаша	5	круна	— пот.
24	„	„	12	„	„	8	„	60 „
36	„	„	18	„	„	12	„	40 „
48	„	„	24	„	„	16	„	— „
60	„	„	30	„	„	20	„	— „

ЗАБАДАВА се добије по једна флаша Елза-флуида поред сваке даље и нове поруке овога флуида. **Но треба се јако чувати имитације и кривотворине.** Само Фелеров Елза-флуид је прави. — Да се писмо поруке не изгуби, треба га препоручити.

!! Даље се препоручују Фелерове **РЕВАРЕВАРА ПИЛУЛЕ.** Ово је најефтиније и сигурно и хиљаду пута опробано средство за чишћење, које брзо и сигурно дејствује, а при томе ништа не ремети прохтев на јело, стомак итд., а утиша болове, потпомаже стомак и органе за варење. Једна роља (6 кутија) са упутством стаје **4 круне с поштом.**

Сам Бог једини умудрио Вас је, да пронађете Елза-флуид — пише 22. јануара 1901. г.

парох *Јосиф Беговић*,
из Бреги, п. п. Иванићград.

Ко жели да добије *прави Фелеров Елза-флуид* и *праве Фелерове Елза пилуле*, треба писмом поручити и адресу тачно означити на јединог произвођача:

An **Apotheker EUGEN V. FELLER**
дворски лиферант ц. кр Височанства принца Филипа Бурбонског,
у Стубици, Kirchen Gasse Hro 133. (Agramer Comitat.)
Главно стовариште у Будимпешти: у апотеци **Josef v. Török**, Király utcza 11.

Ваш „Фелеров Елза-флуид“ је заиста похвале и препоруке достојан — — пише

Лудвик Рак с. р.
гостионичар у кафани „Албанији“.
Београд, Теразије (Србија) 28. септ. 1900.

Чист Елза-флуид и чисте Елза-пилуле најбоље је поручити из

АПОТЕКЕ ЕВЂЕНИЈА В. ФЕЛЕРА,

дворскога лиферанта принца Филипа Бурбонскога

У СТУБИЦИ бр. 133. (загребачка жупанија).

750 2—2

Главно стовариште у Будимпешти: Јосифа Терека, Király-utcza 11.; **Dr. Eggers „Reichs-Palatin“**, Váczi körút 17. и код **Béla Zoltán**, Grosse Kronengasse 23.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.